

RCL DPiO 5604-49/11

ANALIZA
WYROKU TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO
Z DNIA 18 LIPCA 2011 R., SYGN. AKT K 25/09

I. INFORMACJE O ORZECZENIU:

1. Metryka orzeczenia:

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lipca 2011 r., sygn. akt K 25/09.

Sentencja orzeczenia została opublikowana w dniu 29 lipca 2011 r. w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr 156, poz. 934.

2. Sentencja orzeczenia:

Przepis **art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe** (Dz. U. Nr 5, poz. 24, z późn. zm.) w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia do sądu na wydane przez prokuratora zezwolenie na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze, **jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2** Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Utrata mocy obowiązującej niekonstytucyjnej regulacji:

Przepis art. 13 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, z późn. zm.), zwanej dalej „p.p.”, został zaskarżony jedynie w zakresie wskazanym w sentencji orzeczenia. Mając na uwadze powyższe skutek wyroku Trybunału nie nastąpiła utrata mocy zaskarżonej regulacji.

4. Stan prawny (na gruncie którego wydano orzeczenie):

W art. 13 ust. 2 p.p. zawarto zakaz publikowania w prasie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, chyba że osoby te wyrażą na to zgodę. Jednocześnie w ust. 3 tego przepisu ustawodawca przewidział upoważnienie dla właściwego prokuratora lub sądu do wydania zezwolenia, ze względu na ważny interes społeczny, na ujawnienie danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe.

Należy zauważyć, iż zezwolenie na opublikowanie wizerunku i danych osobowych podejrzanego jest czynnością procesową prokuratora podejmowaną w postępowaniu przygotowawczym, do której stosuje się przepisy ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.), zwanej dalej „k.p.k.”.

W kontekście powyższego na uwagę zasługują przepisy działu IX rozdziału 50 k.p.k. dotyczące zażalenia. Z art. 465 § 1 i art. 466 § 1 wynika, iż do zażaleń na postanowienia i zarządzenia prokuratora stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia sądu. Przepisy te nie przesądzają o formie decyzji procesowej prokuratora, tym samym forma ta pozostaje bez wpływu na dopuszczalność weryfikacji decyzji prokuratora w trybie odwoławczym. Jednocześnie należy zauważyć, iż zgodnie z art. 459 § 1 i 2, do katalogu zaskarżalnych postanowień sądu oraz postanowień i zarządzeń prokuratora, zalicza się te które zamykają drogę do wydania wyroku, dotyczą środków zabezpieczających oraz inne, jeżeli przepis szczególny przewiduje na nie zażalenie. Zezwolenie prokuratora na ujawnienie w prasie wizerunku lub danych personalnych osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, nie kończy postępowania w sprawie ani nie dotyczy żadnego ze środków zabezpieczających, wyliczonych w rozdziale X ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.). Tym samym zaskarżalność zezwolenia zależy od istnienia (lub braku) przepisu szczególnego, dopuszczającego zażalenie. W analizowanym przypadku decyduje o tym treść art. 13 ust. 3 p.p. W konsekwencji powyższego zasadnym jest stwierdzenie, iż aby zezwolenie prokuratora na ujawnienie tożsamości osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze, podlegało weryfikacji na drodze sądowej, zakwestionowany art. 13 ust. 3 p.p. musiałby przewidywać taką możliwość. Brak odpowiedniej normy w art. 13 ust. 3 p.p. dotyczącej prawa zaskarżenia wydawanych na jego podstawie zezwoleń przesądza, że zażalenie do sądu nie przysługuje.

5. Powołany wzorzec konstytucyjny:

Trybunał Konstytucyjny przyjął jako wzorzec konstytucyjny art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Przepis art. 45 ust. 1 stanowi, iż każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Natomiast zgodnie z art. 77 ust. 2, ustawa nie może nikomu zamykać drogi sądowej dochodzenia naruszonych wolności lub praw.

Dokonując oceny zaskarżonej regulacji pod kątem zgodności z wzorcem kontroli, Trybunał Konstytucyjny zauważył, iż bezwzględny zakaz zamykania ustawą drogi sądowej dochodzenia

naruszonych wolności lub praw, wyrażony w art. 77 ust. 2, pozostaje w ścisłym związku z art. 45 ust. 1.

Wynikający z przepisu art. 77 ust. 2 zakaz zamykania ustawą drogi sądowej do dochodzenia gwarantowanych konstytucyjnie wolności i praw ma charakter bezwzględny. Dyspozycja tego przepisu znajduje zastosowanie w przypadku, gdy ustawa wyłącza wprost prawo do zainicjowania postępowania przed sądem albo w przypadku gdy wyłączenie to wynika z przepisu ustawy lub z znajdującej się w niej luki prawnej.

Ostatnia z wymienionych sytuacji zaistniała na gruncie zaskarżonego art. 13 ust. 3 p.p., gdyż przepis ten nie przewiduje wniesienia do organu sądowego stosownego zażalenia na decyzję prokuratora w przedmiocie ujawnienia danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze, mimo że zezwolenie na ujawnienie tożsamości podejrzanego na forum publicznym narusza dobra konstytucyjnie chronione (art. 47 Konstytucji).

Powyższe oznacza, iż na gruncie analizowanych przepisów doszło do zamknięcia drogi sądowej w przedmiocie konstytucyjnie chronionych wolności i praw, co w konsekwencji oznacza pozbawienie jednostki prawa do sprawiedliwego i jawnego rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd – czyli do naruszenia gwarancji wynikającej z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

II. SKUTKI ORZECZENIA:

W wyniku orzeczenia zaskarżony przepis nie utracił mocy obowiązującej.

III. WSKAZÓWKI DLA PRAWODAWCY:

Brak.

IV. WYKONANIE ORZECZENIA:

Biorąc pod uwagę, iż Trybunał Konstytucyjny w analizowanym wyroku, stwierdził pominięcie ustawodawcze w przedmiocie dostępu do sądu w celu obrony konstytucyjnie gwarantowanych praw i wolności, koniecznym było podjęcie prac legislacyjnych w tym zakresie.

Działania legislacyjne mające na celu realizację przedmiotowego wyroku Trybunału podjęła Komisja Ustawodawcza Sejmu Rzeczypospolitej, przygotowując projekt ustawy o zmianie ustawy– Prawo prasowe. Należy przy tym zauważyć, iż nowelizacja ta została uchwalona w dniu 19 sierpnia 2011 r., a następnie opublikowana w dniu 27 września 2011 r. w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr 205, poz. 1204.

Przyjęte w ww. ustawie rozwiązania sprowadzają się do dodania w art. 13 po ust. 3, ust. 4 w brzmieniu:

„4. Na postanowienie w przedmiocie ujawnienia danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe przysługuje zażalenie. Zażalenie na postanowienie prokuratora rozpoznaje sąd rejonowy, w którego okręgu toczy się postępowanie. Postanowienie wydane w toku postępowania przygotowawczego staje się wykonalne z chwilą uprawomocnienia.”.

Powyższa ustawa wykonuje wytyczne zawarte w wyroku Trybunału Konstytucyjnego, gdyż wprowadza sądową kontrolę zezwolenia prokuratora w przedmiocie ujawnienia danych osobowych i wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze, a ponadto wprost określa formę zezwolenia tj. postanowienie.

DYREKTOR
Departamentu Prawnego i Szczegółowości
Barbara Wysocka
Barbara Wysocka

11.10.2011.
Określony
T. Knapczyk